TEMA I - ROMANITATEA ROMÂNILOR ÎN VIZIUNEA ISTORICILOR

1. ETNOGENEZA ROMÂNEASCĂ

Definiţie: etno – popular / geneză – naştere, formare: Formarea/ naşterea poporului român şi a limbii române.

Etape:

I. Continuitatea daco-geţilor după cucerirea Daciei de către împăratul Traian (în urma războaielor daco-romane: 101-102 e.n şi 105-106 e.n.) şi transformată în provincie romană imperială prin Diploma militară dată în 106 e.n.

Demonstrăm continuitatea existenţei daco-geţilor după cucerirea Daciei şi transformarea ei în provincie romană imperială prin:

Dovezi:

- **dovezi arheologice:** aşezări rurale, morminte, obiecte de uz casnic, arme, bijuterii, numismatică etc.;
- **toponimie (nume de locuri /** topo – loc; nime – nume) s-au păstrat numele aşezărilor urbane (oraşe cetăţi geto-dacice). Exemple: Napoca, Porolissum, Potaissa, Apulum etc.
- **hidronimie (nume de râuri /** hydra – apă; nime – nume) s-au păstrat numele date râurilor importante din limba geto-dacă. Exemple: Crisius/Crisia – Criş, Alutus- Olt, Maris – Mureş, Samus – Someş, Donaris – Dunăre / lat. Danubius şi nu Istru/ greacă etc.

Continuitatea geto- dacă este afirmată şi de faptul că în această perioadă a fost posibilă aplicarea procesului de romanizare, datorită existenţei populaţiei autohtone, după războaiele dacă-romane. Procesul de romanizare aplicat asupra populaţie geto-dace ne arată că spusele istoricului Eutropius nu sunt adevărate.

ROMANIZAREA GETO-DACILOR

DEFINIŢIE:

1. Romanizarea este un proces istoric complex prin care civilizaţia romană pătrunde în toate compartimentele vieţii unei provincii încât duce la înlocuirea limbii populaţiei supuse cu limba latină.

2. Romanizarea este procesul istoric complex în urma căruia populaţia autohtonă cucerită adoptă cultura materială, spirituală a cuceritorului (adică Imperiul Roman) şi limba latină.

Procesul de romanizare: cunoaşte mai multe etape, presupune anumite condiţii şi se realizează prin intermediul unor factori.

ETAPE:

- etapa pre-romanizării: secolul I î.e.n. – 106 e.n – etapa în care populaţia daco-getă a luat contact cu cea romană (care cucerise provinciile) de la sud de Dunăre în această perioadă. S-a preluat în această perioadă mai ales cultura materială pe cale neoficială, paşnică. La care se adaugă relaţii paşnice de colaborare economică şi a relaţiilor politice şi militare care

au fost violente sau paşnice (vezi statele conduse de Burebista şi Decebal). Începutul utilizării scrierii cu alfabet latin după 87 e.n. Până atunci se folosea pentru relaţiile diplomatice şi curente alfabetul grec.

- etapa romanizării propriu – zise: 106 e.n – 271/275 e.n. – etapa în care procesul de romanizare s-a aplicat prin preluarea culturii materiale, culturii spirituale şi a limbii latine.
- Etapa post-romanizării: după anul 275 e.n. – etapa în care populaţia nord dunăreană a păstrat legătura cu populaţia sud dunăreană.

CONDIŢII:

- în urma războaielor daco-romane s-a ajuns la ocuparea teritoriului Daciei;
- integrarea teritoriului cucerit al Daciei în statul roman pentru câteva generaţii;
- existenţa populaţiei de origine daco-getă numeroase şi după războaiele daco-romane (101-102 și 105-106);
- asigurarea de către statul roman a evoluţiei paşnice în toate domeniile vieţii materiale şi spirituale;
- asigurarea condiţiilor pentru însuşirea limbii latine.

FACTORII ROMANIZĂRII: se împart în:

- **factori direcţi:**
  1. **administraţia** (factor cu acţiune permanentă care impune organizarea administrativ teritorială a provinciei romane imperiale Dacia şi limba latină). Dacia romană cuprinde: Banatul, Transilvania propriu-zisă, Oltenia şi o parte din vestul Munteniei).

<u>Organizarea administrativ teritorială a provinciei imperiale Dacia:</u>

a. 106 e.n – Împăratul Traian împarte provincia romană imperială Dacia în:
   - Dacia Superior
   - Dacia Inferior (aceasta includea teritorii dacice care fuseseră anexate înainte Moesiei Inferior)

b. 117 e.n. – Împăratul Hadrian împarte provincia romană imperială Dacia în:

I. Prima dată în:

- Dacia Superior,
- din colţul nord-vestic al Daciei Superior se va numi - Dacia Porolissensis
- Dacia Inferior

II. Reorganizează în:

- *Dacia Apulensis (o parte din Dacia Superior) condusă de un procurator Augusti (din ordinul ecvestru) având centrul la Apulum (oraşul Alba Iulia de azi);*
- *Dacia Porolissensis condusă de un procurator Augusti (din ordinul ecvestru) având centrul la Porolissum (Moigrad, jud. Sălaj de astăzi)*
- *Dacia Malvensis (Dacia Inferior) condusă de un procurator Augusti (din ordinul ecvestru) având centrul la Malva sau Romula (comuna Reşca de azi).*

Capitala provinciei romane imperiale Dacia era stabilită la Ulpia Traiana Sarmisegetuza Dacica. Conducerea Daciei imperiale revenea unui legatus Augusti pro praetore Daciarum trium (trimisul împăratului al celor trei Dacii şi care făcea parte din ordinul senatorial) care era guvernator şi comandant militar (comandant de legiune). El era ajutat de magistri sau prefecţi de districte teritoriale sau primari de comunităţi rurale (Extras – manual şcolar(XII) – editura Corint)

2. **armata** (factor cu caracter oficial care impune stabilitatea şi limba latină) era împărţită în:

- legiuni alcătuite numai din cetăţeni romani (10.000 romani împărţiţi în cohorte/ trupe de infanterie). Exemple: Legiunea XIII Gemina, Legiunea V Macedonica etc.
- trupe auxiliare compuse din autohtoni înrolaţi din provinciile cucerite şi transformate în provincii romane. Ei nu erau cetăţeni romani. Autohtonii înrolaţi nu prestau serviciul militar în provincia din care proveneau, iar în funcţie de arma preferată erau împărţiţi în:
    1. alae – trupe de cavalerie
    2. cohorte – trupe de infanterie

  Exemplu: trupe auxiliare constituite din autohtonii daco-geti în alae (erau foarte buni călăreţi, de aceea luptau călare) au fost repartizate în provincia romană Britania.

- **factorii indirecţi** reprezintă factorii invizibili care şi-au impus amprenta asupra populaţiei geto-dace:
    a. **Veteranii –** după îndeplinirea serviciului militar soldaţii romani erau lăsaţi la vatră (serviciul militar 20-25 de ani). Pentru că reprezentau un factor important în societate şi erau preţuiţi pentru serviciul militar primeau ca beneficii: o bucată de pământ şi o suma de bani – 3000 de dinari care să îi ajute (la început bucata de pământ era dată din ager publicus/ pământul statului din Italia, în timp acest lucru nu se va mai putea realiza, astfel primeau beneficiul în provincia în care erau lăsaţi la vatră). Cetăţeni romani care își încheiau stagiul militar, puteau ocupa funcţii municipale sau administrative, sau ca şi soldaţi sau comandanţi erau reţinuţi ca evocaţi (slujitori de elită/consilieri etc. pe lângă comandantul legiunii şi alţi ofiţeri).
    b. **Coloniştii –** au venit sau au fost aduşi de către statul roman: *din toată lumea romană pentru popularea oraşelor şi cultivarea ogoarelor*. Coloniştii au fost aduşi pentru impulsionarea economiei Daciei romane şi au lucrat în domeniul agriculturii, mineritului şi meşteşugurilor. Coloniștii au contribuit şi la dezvoltarea vieţii urbane.
    c. **Viaţa urbană -** după transformarea Daciei în provincie romană imperială, aceasta a fost organizată după modelul statului italian:
        - Zona rurală: vicus (sate), pagus (cătune) şi canabae constituite de multe ori pe vechile vetre ale obştilor săteşti geto- dace;
        - Zona urbană: unele aşezări au fost constituite pe locul vechilor cetăţi geto-dace sau prin construirea unor noi centre urbane:
            - Oraşe: Ampelum (Zlatna), Alburnus Maiors (Roşia Montană) etc.

- Municipii: Dierna (Orşova), Tibiscum (Jipa) etc.
- Colonii: Drobeta (Turnu Severin), Napoca (Cluj – Napoca), Apulum (Alba – Iulia), Porolissum (Moigrad), Malva/ Romula (Reşca), Potaissa (Turda)
- Metropola/ Capitala: Ulpia Traiana Sarmisegetuza Dacica

d. **Viaţa religioasă**: după cucerirea Daciei şi transformarea ei în provincie romană imperială a fost interzis *Cultul lui Zamolxis*. Cultul a fost interzis, deoarece promova viaţa de dincolo de moarte/ nemurirea şi se dorea înlăturarea riscului ca daco-geţii să provoace aceleaşi probleme ca populaţia de origine evreiască (de asemenea au fost distruse templele şi ucişi preoţii care nu se supuneau). Din acest motiv:
   - au fost adoptate noi zeităţi: orientale, greceşti şi romane;
   - apare fenomenul de *interpretatio Romana,* adorarea zeităţilor daco-gete sub nume romane (Bendis- zeiţa lunii şi a vânătorii sub numele de Diana, Zamolxis – zeul suprem sub numele Jupiter etc.)
   - apare fenomenul de *sincretism religios*, adică contopirea prin respectarea riturilor geto-dace însă sub nume romane: Cultul Cavalerului Trac devine Cultul Cavalerilor Danubieni (se schimbă denumirea, dar se păstrează vechiul rit alături de cel nou).

e. **Viaţa economică**: venirea coloniştilor aduce cu sine relansarea economiei în nou provincia romană imperială Dacia. Alături de agricultură cu ramurile ei complementare se dezvoltă: mineritul (Zlatna, Roşia Montană etc.), metalurgia, prelucrarea materiilor prime (exemplu: marmura etc.), meşteşugurile şi comerţul. Apar grupurile economice sub numele de colegii (care vor deveni viitoarele bresle în Evul Mediu) care grupează oamenii pe domenii sau meserii: colegiul fierarilor, colegiul lecticarilor, colegiul plutaşilor, colegiul armurierilor etc.
   Din Dacia se exportau materii prime: piatra (marmură, granit, piatră de var etc.), sarea (Ocnele Mari, Ocna Dejului etc.), miere, ceară de albine, piei, grâne, fier, lemn etc.

f. **Viaţa culturală**: se preia scrisul şi cititul în limba latină care facilitează accesul spre cultura romană şi cea preluată de romani de alte popoare (exemplu: cultura greacă).

g. **Dreptul roman**: a fost adoptat, deoarece pedepsele erau mult mai blânde decât în legea pământului popoarelor considerate barbare. Dreptul roman se baza pe principiile *bunei credinţe* şi *echităţii*. Legile barbare pe mutilarea corpului sau moartea condamnatului etc.

La finalul primei etape avem formată o nouă populaţie pe teritoriul provinciei romane imperiale Dacia: populaţia daco-romană (populaţie romanizată, latinofonă).

II. **Continuitatea daco-romană** după părăsirea provinciei romane imperiale Dacia de către Împăratul Aurelian (271 e.n.-275 e.n.) din cauza atacurilor popoarelor migratoare şi dorinţa de

a forma o linie de apărare solidă prin stabilirea graniţei de nord a imperiului, pe fluviile Rin şi Dunăre.

Dovezi:

- **dovezi arheologice:**
  - aşezări rurale, morminte, obiecte de uz casnic, arme, bijuterii, numismatică etc. Exemple:
  - amfiteatrul din Apulum a fost găsit cu porţile blocate,
  - marea majoritate a populaţiei s-a retras din oraşe, în zonele rurale pentru a se putea apăra în faţa populaţiilor migratoare şi întemeiază noi aşezări,
  - în morminte s-au găsit monede cu valoare mică folosite în mod curent la sudul Dunării care ne arătau faptul că populaţia nord dunăreană avea schimburi comerciale curente cu populaţia sud dunăreană,
  - în continuare populaţia nord dunăreană era furnizoare de materii prime şi în schimb importau produse finite,
  - Dobrogea în acea perioadă era încă sub stăpânire romană, împăratul Diocleţian reorganizează această provincie care devine pentru o perioadă reşedinţa lui etc.
- **preluarea creştinismului în secolele III – IV** în limba latină de către populaţia autohtonă:
  - răspândirea creştinismului în limba latină la nordul Dunării demonstrează romanizarea ireversibilă a dacilor şi continuitatea daco-romanilor;
  - creştinismul s-a răspândit iniţial fără susţinerea politică a structurilor Bisericii şi datorită politicii purtate de împăraţii romani după Edictul de la Milano/ 313 e.n.(unii dintre împăraţi au persecutat, alţii nu);
  - Împăratul Constantin prin *Edictul de la Milano* – introduce creştinismul ca religie oficială, iar împăratul Theodosius interzice cultele păgâne.

  Exemple: dovezi:
  - pătrunderea termenilor de bază ai religiei creştine: biserică / bazilica, Dumnezeu/Domine Deus, duminică / dies dominica, înger/ Angelus, crux / cruce etc.
  - Inscripţia în limba latină de pe donariul de la Biertan în limba latină: *Ego Zenovius votum posui/* Traducere: *Eu Zenovie am adus acest dar*,
  - apariţia basilicilor creştine etc.

În secolele IV – V se consolidează romanitatea din sudul şi nordul Dunării. Autohtonii se integrează definitiv şi deplin latinităţii orientale**. Altfel se formează în aceste secole o populaţie protoromânească sau străromânească (prima populaţie românească).**

III. **Migratorii:** hunii, goţii, gepizii au trecut prin spaţiul carpato-danubiano-pontic, au instaurat pentru o scurtă perioadă de timp centre de putere, au lăsat vestigii arheologice, însă nu au influenţat la fel de puternic procesul de formare a poporului român şi a limbii române ca şi grupa slavilor de sud.

Germanii şi-au exercitat dominaţia prin plata unui tribut pentru o perioadă scurtă de timp, însă stăpânirea germanică nu a lăsat urme vizibile în organizarea social-politică sau limbă a românilor.

Asimilarea slavilor din grupa de sud rămaşi după anul 602 e.n. din spaţiul carpato-danubiano-pontic după migrarea lor în sudul Dunării, în Balcani unde se stabilesc definitiv.

Slavii de sud rămaşi:

- au determinat impunerea în limba română a unor termeni ce desemnează conducători politico-militari (cneaz, voievod) şi alte aspecte ale vieţii sociale,
- influenţe slave se regăsesc în: toponimie (Târgovişte), hidronimie (Bistriţa), onomastică (Dan) etc.
- limba slavonă devenea în secolul IX - limba oficială de cult după creştinarea slavilor şi în ţările române,
- slavii au convieţuit paşnic cu autohtonii fiind asimilaţi de străromâni şi au contribuit la accentuarea ruralizării vieţii în regiune.

Migraţia bulgarilor (neam turanic) care au coborât la sud de Dunăre, au izolat în Balcani romanitatea nord dunăreană de cea sud dunăreană la sfârşitul secolului al VII lea. S-au format la sud de Dunăre insuliţele: istro-românilor şi macedo-românilor.

În urma asimilării slavilor de sud s-a format poporul român şi limba română în secolul VIII e.n., care a rămas o limbă neolatină.

Vocabularul limbii române:

- 60% cuvinte, termeni de origine latină,
- 160- 180 cuvinte/ 10%, termeni de origine daco-getă/ tracii de nord care făceau parte din marea familie traco-iliră din grupa satem a indo-europenilor,
- 20% cuvinte, termeni de origine slavă,
- restul neologisme.

Entităţi etno-lingvistice neolatine europene	SUBSTRAT	STRAT	ADSTRAT
FRANCEZA	Gallic	latin	germanic
ITALIANA	Italic	latin	germanic
PORTUGHEZA	Lusitan	latin	germanic
SPANIOLĂ	Celtiberic	latin	germanic
ROMÂNĂ	Daco-moesic	latin	Slavic (meridional)

ETNOGENEZA ROMÂNEASCĂ poate pe scurt să fie descrisă prin răspunsurile la întrebările:

CUM? Prin romanizarea spaţiului daco-moesian.

UNDE? La nord şi la sud de Dunăre, în spaţiul romanităţii, care include şi vechea Dacie, aşa cum ea arăta în timpul regelui dac Burebista (nord – Carpaţii Păduroşi; sud – Munţii Haemus/ Balcani; vest – localitatea Morava/ Cehia; est – Nistru şi sud – est – Bug).

CÂND? Secolul I î.e.n. - 106 e.n. – secolul VIII e.n.

Teoria imigraţionistă a fost lansată în Evul Mediu, în secolul al XVI-lea de Szamoskozy. Teoria este reluată şi îmbunătăţită de către I. Sulzer şi Robert Roesler, devenind astfel teoria roesleriană.
SCOPUL : Teoria imigraţionistă este lansată pentru a putea justifica stăpânirea ungară (până în secolul al XVI-lea), cea austriacă (secolul al XVIII) şi mai târziu austro-ungară (secolul al XIX-lea) asupra spaţiului intracarpatic cunoscut sub numele de Transilvania şi a Banatului.

TEORIA IMIGRAŢIONISTĂ SAU ROESLERIANĂ principalele idei:

- dacii ar fi fost distruşi ca popor în urma războaielor cu romanii;
- vechea toponimie dacică ar fi dispărut tocmai datorită acestei exterminări;
- Dacia nu a putut fi romanizată în 165 de ani;
- Toţi locuitorii au părăsit Dacia în timpul lui Aurelianus;
- Poporul român şi limba română s-ar fi format la sud de Dunăre, în acest caz „argumentele" lui Roesler fiind:
  a. Lipsa elementelor germanice din limba română,
  b. Existenţa unor elemente lexicale comune în limbile albaneză şi română,
  c. Asemănarea dialectelor dacoromân şi macedoromân,
  d. Influenţa slavă, primită numai la miazăzi de fluviu, unde românii devin ortodocşi şi preiau limba slavonă, folosită lung timp în biserica lor,
- Românii ar fi un popor de păstori nomazi;
- N-ar exista izvoare istorice care să ateste existenţa românilor la nord de Dunăre anterior secolului al XII – lea, deci ei ar fi venit după maghiari în Transilvania.

Ideile lui Roesler au fost combătut prompt de B.P. Hasdeu şi A.D. Xenopol, considerate *nule* de Al. Philipide şi de alţi specialişti români ori străini, rezultatele investigaţiei roesleriene sunt contrare adevărului istoric.

COMBATEREA: *Teoriei imigraţioniste*

- *Poporul român s-a format la nordul și sudul Dunării, într-o perioadă îndelungată de timp (sec I î.Hr.-sec IX d.Hr.), prin amestecul daco-romanilor cu migratorii slavi.*
- *Majoritatea hidronomiei și toponimiei de pe teritoriul României este de origine dacă. Toponimele (Apulum, Napoca, Potaissa), hidronimele (Alutus, Samus, Maris), precum și inscripțiile din Dacia în care sunt prezente nume dacice și romane sunt dovada indiscutabilă a prezenței geto-dacilor după cucerirea romană.*
- *Se contrazice astfel afirmația lui Eutropius despre „exterminarea geto-dacilor", deoarece în nici o regiune cucerită romanii nu au exterminat.*
- *Prezența unor cronici și inscripții ce atestă prezența soldaților de origine dacă și în alte provincii ale Imperiului Roman, cum ar fi Britannia (trupele auxiliare).*
- *Răscoale repetate ale dacilor împotriva ocupației romane, atestate în cronici, cum ar fi cea din 117 d.Hr.*
- *Tezaurele monetare (a căror acumulare începe înainte de retragerea aureliană), descoperirile arheologice (așezări și necropole, ritualuri dacice, inscripții precum cea de la Tomis din secolul*

III: „Eu, Skirtos, dacul de condiție liberă…”;obiecte de origine dacică, precum vasele dacice din secolele II-III descoperite la Romula, așezare colonizată masiv cu veterani romani), răspândirea creștinismului (majoritatea cuvintelor sunt de origine latină: „biserică”, „Dumnezeu”, „înger”, „cruce”) sunt dovezi ale continuității daco-romane.

- *Retragerea aureliană trebuie înțeleasă ca părăsirea Daciei romane de către armată, funcționari și oamenii din aparatul administrativ. După cum menționează istoricul Vasile Pârvan în lucrarea Începuturile vieții romane la gurile Dunării, țăranii au rămas pe peticul lor de pământ, având alături elementele romanizate sau în curs de romanizare (exemplu – dacii liberi).*
- *Răspândirea creștinismului la nord de Dunăre, fără ca factorul politic să intervină, este atestată de numeroase obiecte creștine descoperite, precum cele de la Biertan (fragment dintr-un donariu de bronz din secolul al IV-lea, cu inscripția „Ego Zenovius votum posui’ („eu Zenovius am făcut această ofrandă”), al cărui disc conține monograma lui Hristos), Porolissum (templu păgân, transformat în lăcaș creștin), Apulum, Drobeta, inscripții cu martiri creștini daco-romani. Astfel, putem afirma că față de popoarele din jurul Daciei, poporul român s-a născut creștin în mod spontan, odată cu formarea romanității, slavii împrumutând, prin amestecul cu populația romanică sud-dunăreană, religia creștin-ortodoxă.*
- *Lipsa izvoarelor istorice despre români la nord de Dunăre înainte de venirea maghiarilor se datorează faptului că cronicarii acelor vremuri erau mai preocupați în a consemna numele stăpânilor/conducătorilor regiunii respective decât a relata depre populația regiunii respective.*
- *Slavii separă între secolele V-VII romanitatea nordică de cea sudică. La nordul Dunării, slavii au fost asimilați de daco-romani, contribuind la etnogeneza românească (care demonstrează prezența cuvintelor de origine slavă din limba română), în timp ce la sud de Dunăre, slavii sunt cei care asimilează cea mai mare parte a populației romanice.*
- *Vocabularul comun româno-albanez se datorează existenței substratului traco-dacic comun și a influenței culturalo-lingvistice a aromânilor autohtoni asupra albanezilor.*
- *Gesta Hungarorum și Cronica lui Nestor, care îi menționează pe români, sunt izvoare demne de crezare, infirmând ipoteza teoriei roesleriene* (text preluat de pe Wikipedia).

EXEMPLU – ESEU

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor străini şi români

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor străini şi români a fost o temă de referinţă începând din secolul al XIX –lea, care susţinea sau combătea teoria imigraţionistă, pentru poporul român.

Tema este abordată încă din secolul al XVI-lea şi a marcat europenizarea cunoştinţelor despre originea romanică a poporului român şi afirmarea limbii române scrise. Conştiinţa descendenţei romane s-a manifestat îndeosebi prin numele poporului român, provenit din limba latină de la cuvântul „romanus”. Izvoarele medievale externe, îndeosebi germane si slave consemnează nume de valah, vlah, olah etc., care derivau din limba română, termeni care exprimă ideea de romanitate.

În perioada medievală are loc procesul de cristalizare a conştiinţei române a românilor. Ideea de romanitate a captat noi conotaţii în epoca modernă, odată cu afirmarea luptei de emancipare politică şi naţională. Diverşi cronicari, cărturari, istorici au abordat aceasta idee romanităţii, animaţi de dorinţa de a susţine unitatea, continuitatea şi vechimea poporului român în spaţiul carpato-danubiano-pontic. Aceasta preocupare s-a accentuat în secolele XVIII - XIX, odată cu constituirea şi afirmarea naţiunii moderne. În condiţiile în care românii erau despărţiţi şi dispersaţi în 3 mari imperii: Rus, Austro-Ungar şi Otoman, epoca modernă aduce cu sine ideile iluministe care pun acccentul pe principiul autodeterminării. La acest principiu se mai adaugă şi definiţia naţiunii.

Pentru a justifica stăpânirea teritoriului Transilvaniei, Banatului şi a Bucovinei, în Imperiul Austro-Ungar este activată teoria imigraţionistă care apare în Evul Mediu, odată cu Szamoskozy. Teoria imigraţionistă este reluată şi îmbunătăţită de către I. Sulzer şi Robert Roesler, devenind astfel teoria roesleriană.

Printre ideile vehiculate de teoria roesleriană care combăteau formarea poporului român şi a limbii române, în spaţiul carpato-danubiano-pontic, putem enumera: masacrarea populaţiei daco-gete după războaiele daco romane, procesul de romanizare nu s-a desfăşurat în cei 165 ani etc. Prima afirmaţie o putem combate prin faptul că s-au descoperit dovezi arheologice care atestau locuirea spaţiului intracarpatic de populaţia daco-getă, păstrarea hidronimelor (Alutus, Maris, Samus, Donaris etc.) şi a toponimelor (Napoca, Drobeta, Apulum etc.) în limba daco getă ne atestă că continuitatea daco-geţilor sub stăpânirea romană a continuat şi după 101-102 şi 105-106.

Procesul de romanizare are următoarele etape: preromanizare (sec I îen-106 en), romanizarea propriu-zisă (106-271/275 e.n) şi post romanizare (după 275 e.n). Etapa preromanizării a dus la stabilirea legăturilor cu lumea romană de la sud de Dunăre prin preluare culturii materiale, a doua etapă romanizarea propriu-zisă a dus datorită factorilor direcţi (armata şi administraţia) şi a factorilor indirecţi (viaţa urbană, economică, culturală şi religioasă, coloniştii, veteranii şi dreptul roman) la formarea poporului daco-roman, deoarece procesul de romanizare constă în preluarea de către populaţia cucerită culturii materiale, spirituale şi a limbii latine. A treia etapă a dus la păstrarea legăturilor cu romanitatea sud dunăreană după părăsirea Daciei de către Impăratul Aurelian. Putem demonstra acest lucru prin preluarea creştinismului în secolele III-IV en în limba latină. Cuvinte de bază, crux, domini deus, basilica etc. şi inscripţionarea obiectelor de cult creştin în limba latină. Această ultimă etapă a dus la formarea poporului străromânesc sau protoromânesc care prin asimilarea slavilor de sud rămaşi pe teritoriul ţării noastre a dus la formarea poporului român şi a limbii române.

Printre istoricii români care au folosit argumentele de mai sus îi putem enumera pe cronicarii Grigore Ureche si Miron Costin, corifeii Scolii Ardelene Gheorghe Şincai, Petru Maior, Ioan Inochentie Micu, iar mai târziu Nicolae Iorga, A D Xenopol, Constantin Giurescu etc.

Studierea romanităţii romanilor este un lucru necesar şi important, deoarece oferă informaţii despre originea, formarea si continuitatea poporului român şi a limbii române, în spaţiul carpato-danubiano-pontic. În epoca modernă, ideea romanităţii s-a transformat într-o veritabilă armă politică, stând la baza argumentelor folosite de romanii din Transilvania în demersul lor pentru câştigarea drepturilor naţionale. În secolul XIX-lea, aceasta ideea a devenit o permanentă politică, pe ea fundamentându-se conceptul de daco-romanism care a însoţit naţiunea română în marile evenimente de la 1848, 1859, 1877 şi 1918.